

С. В. БОБРОВНИК

Світлана Василівна Бобровник, кандидат юридичних наук, професор, проректор Київського університету права НАН України

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію Ковальчука О.М. «Теорія права в працях вчених Київського університету (XIX – початок XX століття)»

Праця О.М. Ковальчука присвячена висвітленню актуальної, складної і важливої в науковому відношенні проблеми. Автор розглядає у своїй праці теоретико-правові погляди та правову освіту в Київському університеті в XIX – на початку XX століття, і отже, стан формування правосвідомості і правової культури інтелігенції того часу. Це обумовлене тим, що юридичний факультет Київського університету був і залишається одним із провідних центрів розвитку юридичної науки в Україні, в якому в досліджуваний період було зосереджено значний науковий потенціал.

Історія університетської юридичної науки і освіти, зокрема стан загальнотеоретичних правових поглядів Київських вчених-правознавців, їх рівень праворозуміння до цього часу в українській юридичній літературі майже не досліджувалися. Між тим серед вчених-юристів Київського університету XIX – на початку XX століття мав місце розвиток правових ідей, які й сьогодні залишаються актуальними у правовій науці України при вирішенні нею пізнавальних і практичних знань, пов'язаних із становленням справедливого, гуманного права та забезпечення прав і свобод людини.

Сам хід дослідження О.М. Ковальчука свідчить про те, що він на підставі архівних матеріалів та фундаментальних праць К.О. Неволіна, Г.М. Даниловича, М.І. Пилянкевича, М.Д. Іванішева, М.Ф. Владимирського-Буданова, О.Ф. Кістяківського, М.К. Ренненкампа, Є.В. Спекторського, Є.М. Трубецького та інших, розкрив основні напрямки їх праворозуміння, охарактеризував особливості поглядів послідовників ідей природного права, юридичного позитивізму і соціологічної школи права, визначивши при цьому свою власну концепцію розвитку теорії права в Київському університеті.

Дослідження та оцінка О.М. Ковальчуком вчених-юристів Київського університету, як таких, що «заклали міцний фундамент» подальших наукових розробок в галузі теорії права, а деякі з них навіть «намагалися в умовах свого часу стверджувати загальнолюдські цінності та ідеали права» – є безумовно заслугою автора праці.

Специфіка бачення О.М. Ковальчуком внеску зазначених юристів у скарбницю вітчизняної науки полягає в тому, що він не розриває тих зв'язків, які існували між ними і європейською юридичною наукою.

Праця О.М. Ковальчука тим більш цінна, що вона є по суті першим з позиції сучасного праворозуміння монографічним дослідженням розвитку теорії права вченими-юристами Київського університету XIX – початку XX століття.

Вивчення і наукове переосмислення творчої спадщини вчених-юристів Київського університету дає можливість не лише правильно і повноцінно уявити розвиток юридичної науки і освіти, але й збагатити сучасну українську теорію держави і права рядом важливих і актуальних теоретичних розробок і концепцій.

Особливо необхідно відзначити в якості здобутків роботи образне мововикладення матеріалу, яке повністю відповідає науковим стандартам, який висувається до такого роду робіт. Однак, справжньою прикрасою монографії О.М. Ковальчука є її наукова достовірність через те, що в основі її лежать першоджерела та архівні матеріали, які автор по крупицях збирав в архівах міста Києва, Москви, Санкт-Петербурга та інших міст колишнього СРСР.

Монографія О.М. Ковальчука «Теорія права в працях вчених Київського університету (XIX – початок XX століття)» – це помітний внесок у сучасну юридичну науку і, безумовно, вона знайде належне місце в матрілозі сучасних здобутків української юриспруденції, викличе зацікавленість та інтерес широких кіл громадськості нашої країни.